

Мұндай берешекті талдау әртүрлі көрсеткіштердің көп санын есептеу мен бағалауды қамтитын терең және кешенді зерттеу болуы тиіс. Кредиторлық берешекті тұрақты бағалауға және зерттеуге мыналар жауапты болып табылады:

- кәсіпорын, не кәсіпорындардағы тиісті бөлім, бөлімше басшылары;
- қолда бар міндеттемелердің дұрыс көрсетілуіне тексеру жүргізетін аудиторлар;
- тиісті бөлімдердің, не кәсіпорындардың, ұйымдардың талдаушылары. Әрине, бұл тармаққа меншік иелері мен ұйымдардың басшылары ерекше назар аударуы тиіс.

Әдебиеттер:

1. Старикова Е. В. кәсіпорынның қаржылық жағдайы және қаржылық-шаруашылық қызметінің нәтижелері / Е. В. Старикова // Поволжский торгово-экономический журнал. — 2012. — № 3. — С. 63-73Второй көзі.
2. Ковалев в. В. Қаржы: оқулық/ в. В. Ковалев. — 2-ші басылым., перераб. и доп. — М.: ООО ТК Велби, 2013. — 512 с.
3. Экономикалық талдау: оқулық. — 2-ші басылым., перераб. и доп. — М.: Эксмо, 2013. — 704 Б. — (Жоғары экономикалық білім).

Төлеутай Д.С. – 2 курс (Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ)
Ғылыми жетекшісі – э.ғ.м., аға оқытушы Темирбекова Л.А.

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ НЕКЕЛЕСУ ЖӘНЕ АЖЫРАСУДЫ СТАТИСТИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУ

Отбасы мәселесі бүгінгі таңда басты мәселелердің бірі болып табылады, оған отбасы институтында болып жатқан түрлі үдерістер ықпал етеді.

Біздің елге келетін болсақ, зерттеу деректері бойынша ажырасудың негізгі себептері бүгінгі таңда бірлескен өмірге дайын болмауы, ішімдікке берілу, опасыздық болып табылады.

Әлеуметтік жетілмеушілік, мінездің үйлесімсіздігі, ерте некелесу. Қысқаша айтқанда, отбасылық өмірге дайын емес болуы. Бұл Қазақстанда некенің 40% - дан астам құлдырауының себебі. Бұл мәселе ыңғайсыз тұрмыста, ұрыста, қорлауда, қақтығыста көрінеді. Осының барлығы қысқа мерзімде қарым-қатынастың үзілуі туралы шешімге әкеледі.

Өте ауыр мәселе-маскүнемдік немесе ерлі-зайыптылардың біріне тәуелділігі. Ішімдікпен ауыратын адам жақындарына қатты ауырытпалдылық әкеледі. Мұндай адамның мінез-құлқы жиі жеткіліксіз және агрессивті. Егер адам оны жеңе алмайтын болса, онымен өмір сүру мүмкін емес.

Қазақстандағы ажырасу статистикасына келесі мәліметтерді береді: елімізде ажырасу саны өсуде, көбінесе Солтүстік және Шығыс облыстарының, сондай-ақ Нұр-сұлтан мен Алматының тұрғындары ажырасады.

Зерттеу барысында Қазақстанда некелер саны қысқарып, ажырасу пайызы өсуде. 2013 жылдан бастап 2018 жылға дейін некелердің саны жалпы ел бойынша 18 пайызға, ең көп Шығыс Қазақстан облысында-28 пайызға қысқарды.

2000-2018 жылдары ажырасу саны орта есеппен екі есе өсті. Елдің барлық облыстарында жиі ажыраса бастады: өсім Шығыс Қазақстан облысында 1,3 есе, Алматы облысында 2,8 есе құрады. Көбінесе Солтүстік және Шығыс облыстарының және Нұр-сұлтан мен Алматы қалаларының тұрғындары ажырасады - оларда ажырасу деңгейі ел бойынша орташадан жоғары.

Егер 2000 жылы елде ажырасу саны некелер санының 30 пайызын құраса, 2018 жылы бұл қатынас 40 пайызға дейін ұлғайып, нашарлады.

2019 жылдың бірінші тоқсанында некелердің саны ҚР бойынша 27,9 мыңды құрады-өткен жылдың бірінші тоқсанымен салыстырғанда 1,8% - ға аз. Қалалық жердегі некелердің үлесі 67% - ды немесе 18,7 мыңды құрайды, бұл өткен жылға қарағанда 1% - ға көп. Ауылдық жерлерде тиісінше олардың үлесі 33% - ға тең немесе 9,2 мың - 2018 жылдың бірінші тоқсанымен салыстырғанда 7,1% - ға кем.

Ажырасулар саны да қысқарды: 2,7% - ға, 13,1 мыңға дейін, бұл ретте қала тұрғындары жиі ажырасады. Қалалық жердің үлесі 74,3% немесе 9,7 мың ажырасу құрады, бұл өткен жылғы көрсеткіштен 3,8% - ға кем. Ауылдық жерлерде ажырасу саны 0,6% - ға, 3,4 мыңға дейін өсті, ҚР үлесі 25,7% - ды құрады.

1 суреттен 2014-2019жж. аралығында ҚР некелесу және ажырасу динамикасын көруге болады.

Қазіргі таңда жастардың көбі ажырасу арқылы проблемалар шешіледі деп ойлайды. Бұл қате пікір. Ажырасу – әбден тығырыққа тіреліп, басқа шығар жол қалмаған жағдайда іске асырылады. Әйтпесе, қылт етіп бой көрсеткен әрбір қиыншылық үшін ажыраса салатындай отбасы еркіннің ермегі емес.

Әдебиеттер:

1. <https://stat.gov.kz/>
2. https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/40-protsentov-brakov-zakanchivaetsya-razvodami-kazahstane-391959/
3. <https://informburo.kz>

Тұрмағанбет З.Ж., 1 курс (КарГУ им. академика Е.А.Букетова)
Научный руководитель – м.э.н, ст. преподаватель Шакирова Г.А.

ПОНЯТИЕ И КЛАССИФИКАЦИЯ ЗАТРАТ В УПРАВЛЕНЧЕСКОМ УЧЕТЕ

Затраты имеют сложную структуру и формируются в многообразии процессов. Актуальность исследования учета затрат всецело зависит от их классификации, поэтому в управленческом учете с целью эффективного управления затратами разрабатываются различные направления классификации затрат. Направления или признаки классификации различаются, главным образом, в зависимости от целей управления, методологических подходов или от того, какую управленческую задачу необходимо решить. В целом под классификацией производственных затрат следует понимать объединение различных затрат в отдельные группы, сформированные по определенному признаку [1].

Общая цель классификации затрат состоит в создании упорядоченной структуры данных о затратах организации, что, в свою очередь, создаст предпосылки для определения уровня затрат по объектам управления ими и поможет руководителям и менеджерам принять правильные, рационально обоснованные решения.

К настоящему времени система управленческого учета может похвастаться множеством признаков и направлений классификации затрат. Все классификационные признаки, которые можно найти в учебной литературе, безусловно, имеют научное обоснование и будут полезны для руководителя в определенных случаях, на определенных производствах. Но несмотря на все многообразие схем классификации затрат, выделить из них «идеальную» или «эталонную» не представляется возможным. И снова это объясняется тем, что выбор классификационных признаков зависит от целей руководства, решаемых задач и назначения информации.

Для того чтобы не потеряться в многообразии возможных признаков классификации, в первую очередь следует рассмотреть те варианты классификации затрат, которые были предложены наиболее авторитетными экономистами и авторами учебников по управленческому учету. Так, К. Друри было предложено упрощенное разделение производственных затрат на 3 категории:

- 1) информация о затратах для оценки запасов;
- 2) данные о затратах для принятия решений;
- 3) сведения о затратах для контроля и регулирования [2].

По мнению К. Друри, для каждой из приведенных выше категорий, можно предложить несколько возможных методов классификации.

Если в общих чертах рассмотреть данные классификационные группы, являющиеся основой классической теории учета, то для оценки запасов чаще всего рассматриваются затраты на продукт и затраты на период, прямые и косвенные, основные и накладные затраты. Затраты на продукт (запасоемкие) включаются в себестоимость продукции и распределяются между текущими расходами и запасами. Затраты на период (незапасоемкие) не включаются в себестоимость произведенной продукции, а признаются в тот момент, когда были понесены. К ним относятся коммерческие и административные расходы. Затраты делятся на прямые и косвенные в зависимости от способа их отнесения на себестоимость продукции. Прямые затраты (прямые материальные затраты и прямые затраты на оплату труда) связаны с производством определенного вида продукции и могут быть прямо отнесены на себестоимость этой продукции. Косвенные затраты обычно связаны с производством нескольких видов продукции, с различными стадиями обработки изделий. Так как данные затраты нельзя прямо отнести на отдельные виды продукции, они распределяются между